

Hälso- och sjukvård
Henrik Wahlström

Hälso- och sjukvårdsnämnden
HSN/1895/2025
2025-11-07

Analys och åtgärder för att långsiktigt stärka hälso- och sjukvårdsnämndens ekonomi

Ärendebeskrivning

På regionstyrelsens sammanträde den 27 maj 2025, §79, behandlades ärendet om regionstyrelsens uppsiktsplikt. Utifrån hälso- och sjukvårdsnämndens redan då kraftiga underskott beslutade regionstyrelsen att under 2025 särskilt bevaka hälso- och sjukvårdsnämnden. Detta för att kunna snabbt agera och initiera åtgärder om inte nämnden håller tillräckligt hög takt i arbetet med att fullfölja planerade åtgärder och hålla budget. På samma möte, §75, behandlades också Region Jämtland Härjedalens tertialrapport per april 2025. Regionstyrelsen beslutade att ge regiondirektören i uppdrag att noga följa det fortsatta arbetet med kostnadsminskande åtgärder och effekterna av dessa. Om inte arbetet bedöms hålla tillräckligt hög takt för att kunna fullfölja planerade åtgärder och hålla budget ska regiondirektören initiera ytterligare åtgärder.

Vid regionstyrelsens sammanträde 30 september 2025, §147, konstaterades att, sedan uppsiktsplikten i maj, har Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutat om fler åtgärder, men sammantaget visar delårsrapporten att åtgärderna inte gett den effekt som behövs för att komma till rätta med Region Jämtland Härjedalens underskott. Regionstyrelsen kommer därför fortsätta att följa Hälso- och sjukvårdsnämndens arbete med åtgärder. Regionstyrelsen skriver vidare i protokollet (§147) att man ser positivt på de ytterligare åtgärder nämnden har föreslagit efter delårsbokslutet per augusti 2025, men att kostnaderna fortsatt utvecklas på en hög nivå, och att de hittills beslutade åtgärderna ännu inte är tillräckliga för att nå en ekonomi i balans. Man anser att det därför är angeläget att arbetet med åtgärder fortsätter. Regionstyrelsen beslutade därför (i §147), att föreslå Regionfullmäktige att Hälso- och sjukvårdsnämnden ska få i uppdrag att vid nämndens sammanträde 20 november 2025 presentera en analys med möjliga ytterligare åtgärder för att stärka den långsiktiga ekonomin, inklusive förslag som kan ge effekt från och med 2026, samt att analysen ska återredovisas på regionfullmäktiges möte den 25 november. Förslaget hanterades på Regionfullmäktige 22 oktober 2025. Regionfullmäktige beslutade (§114) i enlighet med förslaget. Utifrån uppdragets bredd delas det upp i två skrivelser, där denna hanterar möjliga ytterligare åtgärder för att stärka den långsiktiga ekonomin, medan förslag som kan ge effekt från och med 2026 hanteras i separat skrivelse.

Hälso- och sjukvårdsnämndens ekonomiska situation har varit svår sedan de särskilda pandemirelaterade statsbidragen upphörde efter 2022. Det har också varit svårt att leva upp till hälso- och sjukvårdslagens krav på att tillhandahålla vård inom stipulerade tidsgränser, och bemanningsutmaningar inom såväl slutenvård som primärvård har lett till dyra lösningar med inhyrd bemanning. Under de senaste åren har också yttre omständigheter påverkat hälso- och sjukvården. Det kan särskilt nämnas att världshändelser påverkat inflation och prisnivåer. Därtill har flera statliga initiativ till styrning tillkommit, exempelvis genom riktvärden för viss läkarbemanning, antal slutenvårdsplatser och kommande krav på aktivt nyttjande av nationell vårdförmedling. Dessutom finns riktade statsbidrag som kräver icke kostnadsneutrala insatser för att de ska utbetalas. Under åren som gått och också såväl Arbetsmiljöverket som IVO utövat tillsyn mot Region Jämtland Härjedalen. Tillsynerna har lett till krav på välbehövliga åtgärder, som dessvärre inte kommit utan kostnad, men som efter uppföljande tillsyner lett till avslutade ärenden.

Slutligen ska också nämnas att ändringar i nationella kollektivavtal inneburit icke kostnadsneutral ekonomisk påverkan, där särskilt vilotidsregler och avskaffande av mertid (till förmån för dyrare övertid) för deltidsanställda bör nämnas.

Nämnden har under åren efter pandemin hanterat ett stort antal ärenden för att nå en ekonomi i balans. Förutom under månads-, tertial- och delårsrapporter har också särskilda ärenden hanteras. Besluten har handlat om utredningar för att identifiera ekonomiskt gynnsamma åtgärder, direkta kostnadsminskningar och avgiftsökningar. Utifrån att det ekonomiska läget trots alla fattade beslut och ett ständigt effektiverande avseende småkostnader inom hälso- och sjukvårdens verksamheter görs nu bedömningen att det krävs en mer omfattande omställning för att ytterligare åtgärder för att stärka den långsiktiga ekonomin ska kunna identifieras. Hälso- och sjukvårdsdirektörens bedömning är att denna mer omfattande omställning bör sammankopplas med de åtgärder för vilka ansökan om statligt bidrag för effektivare hälso- och sjukvård gjorts. Åtgärderna, så som det formulerades i Hälso- och sjukvårdsnämndens beslut från 12 juni 2025 (§66), är framtagande och implementering av ett tydligare och närmare vårdsystem, anskaffande av teknisk kommunikationsutrustning som krävs för effektivt digitalt och mobilt arbetssätt, framtagande av implementeringsplan för AI-stödd journalföring, samt finansiering av implementeringskostnader för digitalt stöd för patientdelaktighet (ofta benämnt DISPP). Sedan ansökan till Kammarkollegiet gjordes har kompletteringar lämnats vid två tillfällen. I bilagd skrivelse utvecklas planen för det långsiktiga arbetet ytterligare.

Bedömningen som görs är att dessa ordnade åtgärder är viktiga för att motverka riskerna med den hastiga ekonomiska inbromsning som nu krävs, då den riskerar öka ojämlikheten i vården och att skillnaderna mellan Region Jämtland Härjedalen och andra regioner ökar.

Det går i nuläget, utifrån ärendets omfattning, inte att beräkna den ekonomiska effekten på åtgärderna i planen. Utifrån att en lägsta effektiv omhändertagandenivå eftersträvas finns dock klara förutsättningar för att åtgärderna kommer leda till en effektivare hälso- och sjukvårdsorganisation i regionen. De ekonomiska effekterna kan beräknas inom en relativt överskådlig tidshorisont.

Regiondirektörens förslag

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden noterar informationen till protokollet.
2. Regiondirektören får i uppdrag att avlägga statusrapporteringar vid hälso- och sjukvårdsnämndens sammanträden i mars, juni, oktober och december 2026.
3. Regiondirektören får i uppdrag att successivt och så snart det är praktiskt möjligt inkludera ekonomiska effektberäkningar i statusrapporteringen.
4. Paragrafen justeras omedelbart.

I tjänsten

Sara Lewerentz
Regiondirektör

Anna Granevärn
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Utdrag till

Regiondirektör, hälso- och sjukvårdsdirektör, divisionschefer, hälso- och sjukvårdsdirektörens närstöd